

Nr 79.

Af herr **Palmstierna m. fl.**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående införande i grundlag af bestämmelse om Sveriges permanenta neutralitet.

Under 1911 års riksdag gjordes från den socialdemokratiska riksdagsgruppens sida flera framställningar, hvilka tillkännagafvo vår afsikt att på samma gång söka åstadkomma en nedsättning af de oproportionerligt högt uppskrufvade militärbördorna och jämsides därmed ett stärkande af den säkerhet för vårt folks oberoende och frihet, som bl. a. den internationella rättens utveckling innebär. Sedan de förslag, hvilka vi uti det förstnämnda afseendet förelagt Riksdagen, nu efter all förmodan äro underkastade granskning inom de beredningar, Kungl. Maj:t tillkallat den 1 december 1911, faller det sig naturligt, att vi söka inrikta våra ansträngningar på att vinna de »ökade neutralitetsgarantier», hvarom vi yttrat oss uti motionerna nr 43 och 180 uti Riksdagens Första och Andra kammar förlidet år. Härvid ansluta vi oss äfven till de sträfvanden att uppbygga ett säkert rättstillstånd uti det mellanfolkliga samhället, som socialdemokratien företräder inom skilda nationer, och hvilket, enligt vår mening, skall fullt betryggas, när arbetarrörelsen vunnit ett afgörande inflytande på staternas internationella politik. Innan vi framlägga något förslag i detta syfte, torde det emellertid vara skäl uti, dels att lämna en kortfattad öfversikt af de åtgärder, hvilka hittills vidtagits i detta ärende uti Sverige och dess skandinaviska grannländer, dels att verkställa en redogörelse för innebörden af själfva neutralitetsspörsmålet såsom stöd för vår framställning i ämnet.

Redogörelse för åtgärder i Sverige, Danmark och Norge.

Sverige: Såsom egentliga neutralitetsförslag i Sveriges riksdag äro att räkna de 1883, 1894, 1899 och 1902 väckta motionerna. Den förstnämnda frambars i Första kammaren af herr *Adelsköld* och i den Andra af herr *Arnoldson*. Motionärerna hemställde, »att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t uttalar den önskan, att Kungl. Maj:t täcktes hos de främmande stater, med hvilka Sverige står i diplomatisk förbindelse, inleda underhandlingar, åsyftande Sveriges fortvarande neutralitet i öfverensstämmelse med den moderna folkrättens grundsatser». Af motiveringen framgår, att en *garanterad* neutralitet åsyftades. Respektive utskott afstyrkte motionen. Andra kammarens utskott förmenade, att enligt gällande folkrätt ligger rätten till neutralitet i sakens natur och inbegripes i hvarje stats själfständighet. Utskottet vänder sig äfven mot uppfattningen om en *garanterad* neutralitets företråde framför den naturliga, ur suveränitetsbegreppet direkt härledda. Det skulle för öfrigt vara förödmjukande »att underhandla med den ena staten efter den andra för att utverka en särskild undantagsställning för Sverige, hvilken ej af andra förhållanden är kräfd, än att Sverige har mindre folkmängd, ringare materiella hjälpkällor och svagare försvarskraft än Europas större stater». Inom utskottet hade emellertid väckts ett modifieradt förslag, i hvilket garantien uteslöts. Sverige skulle »ikläda sig förpliktelse till en fortfarande under alla förhållanden gifven neutralitet, hvars erkännande af främmande makter skulle innebära en moralisk garanti för att makterna äfven skulle hålla Sveriges neutralitet i vördnad och helgd». Men äfven i denna form afstyrkte utskottet motionen. Det följer af neutralitetens begrepp och betydelse, att den är en rättighet, men ej alltid en plikt, menar utskottet. Sverige kan ej och bör ej förplikta sig att under *alla* eventualiteter iakttaga neutralitet.

»Om Sverige skulle på eget initiativ afsäga sig den rätt, det äger att i hvarje särskildt fall pröfva, hvilken ställning det bör iakttaga vid ett sig yppande krig, har Sverige ock afsagt sig en del af sin själfständighet». Medan Första kammaren utan debatt afslog motionen, kräfdes det votering inom Andra kammaren, som med 112 röster mot 70 uttalade sig för ett af herr *Carl Ifvarsson* framställt förslag så lydande: »Kammaren, öfvertygad att regeringen, liksom svenska folket, lifligt önskar fredens bevarande, samt för

den skull äfven själfmant vidtager alla för befrämjande af detta viktiga ändamål lämpliga åtgärder, anser således en af Riksdagen till Kungl. Maj:t ställd skrifvelse i berörda hänseende vara obehöflig.»

Det dröjde, som ofvan angifvits, elfva år, innan frågan ånyo upptogs till behandling inom Riksdagen genom en af herr *Waldenström* väckt motion, hvori hemställdes: »att Riksdagen må i skrifvelse till Kungl. Maj:t hemställa, om icke Kungl. Maj:t kunde finna det för de förenade rikenas framtida trygghet gagneligt att inleda förhandlingar med Europas öfriga makter, eller en del af dessa, i afsikt att från deras sida utverka en högtidlig förklaring, att de i händelse af ett europeiskt krig skola strängt respektera den skandinaviska halföns neutralitet». Någon *garanterad* neutralitet afsågs icke. Motionen afstyrktes på de grunder 1883 års utskott anfört och med 149 röster mot 56 afslog Andra kammaren densamma.

Vid 1899 års riksdag frambar herr *A. Hedin* jämte 23 ledamöter af Andra kammaren en utförlig motion, hvori yrkades, »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t behagade snarast inleda förhandlingar angående aftal mellan Sverige, Norge och Danmark om en samfälld deklaration till öfriga makter, hvarigenom de tre skandinaviska staterna förklara sig för principiellt och permanent neutrala». »Vi veta, men utlandet vet det ej», förklara motionärerna, »att svenska folket till sitt öfvervägande flertal intet högre önskar än en på fredens bevarande inriktad neutralitetspolitik». »Försäkningar om fredligt sinnelag och en på neutralitetens upprätthållande riktad politik lämna alltid, så länge neutraliteten är *tillfällig*, deklarerad först vid krigsutbrott, rum för antagandet, att den förr eller senare kan förbytas uti en allians med någon af de krigförande parterna. Så länge en mindre stats neutralitet ej är proklamerad såsom en orygglig grundsats, tages denna stat med i räkningen uti de stora rivalernas alliansplaner och blifver föremål för lockelser, påtryckningar, hot. Detta förebygges af den såsom principiell och permanent deklarerade neutraliteten. Genom en sådan skola makterna vänja sig att betrakta vår neutralitet såsom en af den internationella politikens fixa punkter, förvissas om, att hvarken sympatier åt ett håll, eller antipatier åt ett annat, skola utöfva någon inflytelse, att ingen har att göra anspråk på understöd och ingen att befara, att hans motståndare har att påräkna en vare sig godvillig eller tilltvungen allians. De

skola veta, att landets försvarskraft uteslutande är till för att, mot hvem det vara må, värna en absolut opartisk neutralitet».

Hedin afvisade emellertid »utan minsta tvekan hvarje tanke på en så kallad garanterad neutralitet». »Garantien är stum, när det egna intresset ej talar. Om detta höjer sin röst är den öfverflödig». »Garantiens minsta fel är emellertid dess betydelselöshet eller, rättare sagdt, det vore lyckligt om detta, med faran att insöfva den garanterande i en falsk säkerhet, vore det enda. Men det är icke så. Till och med skenet af en garanti och en falsk uttolkning, hvarigenom en garantibestämmelse inlagts i akter, som icke afsett något sådant, ha varit farliga, emedan de tjänat till förevändning för en inblandning, som förnekat den garanterade eller förment garanterade statens själfständighet».

Statsutskottet afstyrkte motionen efter en folkrättslig motivering och den föll i Andra kammaren med 150 röster mot 62.

Motionen återupptogs likväl år 1902 med i det närmaste samma yrkande som år 1899, men med tillägg af ett alternativ af följande lydelse:

»*eller ock*, att Riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller, att Kungl. Maj:t behagade, under åberopande af Riksdagens uttalade önskan för alla de makter, med hvilka de förenade rikena underhålla diplomatiska eller blott konsulära förbindelser, tillkännagifva, att vår politik fortfarande förblifver riktad på fredens bevarande och upprätthållande af en sedan snart nittio år oafbruten neutralitet, och att de åtgärder till försvarskrafternas ordnande, som länge fördröjts af svårigheter att ersätta den gamla ekonomiska organisationsgrunden, icke hafva något annat ändamål, samt omedelbart offentliggöra detta tillkännagifvandes ordalydelse;

samt att, då ett starkare intryck på den internationella opinionen vore att förvänta af en åtgärd, som i samma syfte och form vidtoges äfven i Danmark, såsom år 1834 och vid Krimkrigetets början skedde *efter aftal med Sveriges regering*, Riksdagen äfven i fråga om denna mera begränsade åtgärd anhåller, att Kungl. Maj:t ville söka åstadkomma samtidig och lika lydande förklaring från Danmarks sida».

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott (ordförande herr Centerwall) ägnade framställningen en ingående uppmärksamhet. Från riksarkivet och utrikesdepartementet införskaffades utredning om föregående svensk eller svensk-norsk neutralitetspolitik till och

med 1853, hvarjämte utskottet lämnade en redogörelse för den ställning, stater med permanent neutralitet enligt dess mening intoge.

I sitt utlåtande framhåller utskottet i öfverensstämmelse med den vid den tiden rådande uppfattningen skiljedomsväsendets betydelse framför neutralitetstanken. Uti neutralitetsförklaringen anses icke ligga någon särskild skyddande kraft. »Ty neutralitet är icke ett tillstånd, som för sitt inträdande fordrar någon *positiv* åtgärd från en makts sida. Detta tillstånd förefinnes af sig själf, så länge makten uppfyller det *negativa* villkoret att icke förklara krig.» »Neutraliteten medför hufvudsakligen plikter, men inga andra rättigheter än dem, som den makt, som förklarar sig neutral, redan förut äger i kraft af sin tillvaro som suverän stat.» Neutralitetsförklaringen anses »alldeles onödig då saken (Sveriges neutralitet) torde vara väl bekant för alla intresserade makter, vid hvilkas hof vi äga sändebud, och hvilka hos oss äro representerade». Enär historien ansågs lära, »att en af stormakterna lämnad eller medgifven neutralitet kan innebära en mera eller mindre omedelbar inskränkning i ett lands själfstyrelse och oberoende», afstyrktes motionen.

När utlåtandet föredrogs inom Andra kammaren den 7 maj, föranledde det en synnerligen liflig debatt. Det mest vägande anförandet härunder torde ha varit dåvarande utrikesministerns A. Lagerheim, som bland annat yttrade: »Jag betecknar det såsom en stor brist i hvad motionären och sedermera reservanterna föreslagit, att icke ens den ringaste antydning blifvit gjord om huru den neutralitet skulle se ut, hvilken man ville, att vi skulle förklara för all framtid.» Talaren ansåg sig kunna försäkra, att »frågan om en deklarerad neutralitet icke, hvarken genom internationella öfverläggningar, eller ens ännu genom teoretiska utredningar, nått den utveckling, att man med trygghet kan genom en praktisk åtgärd kasta sig in på det området».

Debatten slöts emellertid af herr Höjer, som förklarade: »Jag är fullkomligt öfvertygad härom, att den principiella och permanenta neutralitetstanken kommer att inom den närmaste tiden göra sig allt mer gällande inom Europas internationella förhållanden.»

Härefter afslogs motionen utan votering.

Efter 1902 har neutralitetsfrågan icke varit före i Riksdagen. Däremot torde i detta sammanhang böra erinras om kungl. kungörelsen den 30 april 1904 med vissa bestämmelser i afseende å Sveriges neutralitet under krig mellan främmande makter. Uti in-

gressen till denna kungörelse heter det: »Vi Oscar» etc. »göre veterligt, att Vi, till bekräftande af Vår fasta föresats att under krigiska förvecklingar mellan främmande makter *stödse* iakttaga den *strängaste* och *mest opartiska neutralitet* enligt folkrättens grundsatser, funnit godt i nåder förordna, som följer:» Förklaringen afgafs med anledning af rysk-japanska kriget och ger endast indirekt ett uttalande om permanent neutralitet.

Vidare böra anföras 1908 års Nord- och Östersjödeklarationer, ehuru de, såsom af konventionerna framgår, afse integriteten, icke neutraliteten.

Östersjötraktaten lyder:

»Då Hans Majestät Konungen af Sverige, Hans Majestät Tyske Kejsaren, Konung af Preussen, Hans Majestät Konungen af Danmark och Hans Majestät Kejsaren af Ryssland önska befästa de mellan deras respektive stater bestående band af vänskap och god grannsämja och sålunda bidraga till den allmänna fredens bevarande och då de finna, att deras politik i afseende å Östersjöområdet har till föremål upprätthållandet af det nuvarande status quo i territoriellt hänseende;

Så förklara härigenom deras regeringar, att de äro fast beslutna att orubbade bevara Hans Majestät Konungens af Sverige, Hans Majestät Tyske Kejsarens, Konung af Preussen, Hans Majestät Konungens af Danmark och hans Majestät Kejsarens af Ryssland rättigheter öfver deras respektive besittningar, fastland såväl som öar, inom ofvannämnda område.

För den händelse att det nuvarande status quo i territoriellt hänseende inom Östersjöområdet skulle på något sätt hotas, skola de fyra regeringar, som undertecknat denna deklaration, träda i förbindelse med hvarandra för att samråda om de mått och steg, som de för upprätthållandet af status quo anse lämpligt att vidtaga.»

Till deklarationen fogades följande memorandum:

»Vid undertecknandet af deklarationen af denna dag anse sig undertecknade, på uppdrag af sina respektive regeringar, böra fastslå:

att den i nämnda deklaration häfdade principen om upprätthållandet af status quo endast har afseende å den territoriella integriteten i fråga om de höga fördragsslutande parternas samtliga nuvarande besittningar, fastland såväl som öar, inom Östersjöområdet och att följaktligen denna öfverenskommelse icke på något sätt kan åberopas i fråga om den fria utöfningen af de höga fördragsslutande parternas suveränitetsrättigheter inom deras ofvannämnda respektive besittningar.»

Nordsjötraktaten har följande lydelse:

»Tysklands, Danmarks, Frankrikes, Storbritanniens, Nederländernas och Sveriges regeringar, som önska befästa de mellan deras respektive stater bestående band af vänskap och god grannsämja och sålunda bidraga till den allmänna fredens bevarande och som finna, att deras politik i afseende å de till Nordsjön angränsande områden har till föremål upprätthållandet af det nuvarande status quo i territoriellt hänseende,

förklara, att de äro fast beslutna att orubbade bevara och ömsesidigt respektera de suveränitetsrättigheter, som för närvarande tillkomma deras stater öfver deras respektive besittningar inom dessa områden.

För den händelse någon af här ofvan omförmälda regeringar skulle anse, att det nuvarande status quo i territoriellt hänseende inom de till Nordsjön gränsande områden skulle på något sätt hotas, skola de makter, som undertecknat denna deklaration, träda i förbindelse med hvarandra för att samråda i ändamål att träffa en öfverenskommelse rörande de mått och steg, som de för upprätthållandet af status quo beträffande sina besittningar kunna anse lämpligt att vidtaga.»

Till deklarationen fogades följande memorandum:

»Vid undertecknandet af deklarationen af denna dag anse sig undertecknade, på uppdrag af sina respektive regeringar, böra fastslå:

1) att den i nämnda deklaration häfdade principen om upprätthållandet af status quo endast har afseende å den territoriella integriteten i fråga om de höga fördragsslutande parternas samtliga nuvarande besittningar i till Nordsjön angränsande områden, och att följaktligen deklarationen icke på något sätt kan åberopas i fråga om den fria utöfningen af de höga fördragsslutande parternas suveränitetsrättigheter inom deras ofvannämnda respektive besittningar;

2) att, hvad förberörda deklaration angår, Nordsjön skall anses sträcka sig mot öster ända till dess förening med Östersjöns vatten.»

Danmark: Vid 1884—85 års riksdag förklarade den danske utrikesministern på tillfrågan af *Fr. Bajer*, att regeringen icke företagit någonting i riktning mot att tillförsäkra Danmark en ställning såsom permanent neutral stat. Danmark borde bevara sin »handlingsfrihet». Nio år senare uppgaf regeringen emellertid denna ståndpunkt, sedan riksdagen i början af april 1894 gjort följande uttalande: »I det rigsdagen uttalar, at forsvarsvæsenets ordning kun sker med det mål for øje at væge os mod angreb og værne vor neutralitet under sammenstød med andre magter, opfordres regeringen til ved gunstig lejlighed at søge denne vor neutralitet almindelig anerkendt og respekteret».

Två år senare — 1896 — uttalade folketinget, att det »förvänter, at regeringen ikke vil lade nogen lejlighed udnyttet til at overtøye udlandet om, at Danmarks bestræbelser under en konflikt mellem andre stater udelukkende vil være rettede på at opretholde landets neutrale stilling.» — — — Följande år sökte utrikesministern äfven utröna om någon sannolikhet förelåg, att landet kunde erhålla *garanterad* neutralitet. Härom meddelade han uti folketinget den 11 januari 1898, att man väl öfverallt »anerkendte vor vilje til at opretholde vor neutralitet», men »at der næppe vilde være mulighed for, i alt fald for tiden, at opnå nogen garanteret stilling for denne neutralitet».

År 1902 riktade danska fredsföreningen en framställning till danska regeringen, hvori påyrkades »att Danmark — om möjligt sam-

tidigt med de andra skandinaviska rikena — förklarar sig för principiellt och permanent neutral». Härpå svarade regeringschefen, att han skulle »uppmärksamma denna angelägenhet och begagna första gynnsamma tillfälle att nå ett resultat i detta syfte». Uti en samma år utfärdad lag om härväsendet förklarades detta utslutande ha till uppgift att värna landets neutralitet.

Norge: På grund af framställningar från den norska fredsföreningen (1900) och skandinaviska fredskongressen (1901) väckte Norges interparlamentariska fredsgrupp år 1902 en motion i stortinget åsyftande en hemställan till regeringen om att hälst i samband med öfriga skandinaviska stater ingå till andra makter med förklarande af landets permanenta neutralitet. Stortinget fattade enhälligt följande beslut:

»I det stortinget uttalar förvisningen om, at de norske statsmyndigheter i overenstemmelse med folkets ønske, alltid vil lade sig det være magtpaaliggende at virke for opretholdelsen af rigets neutralitet,

og under henvisning til sine adresser til H. M. kongen af 1890 og 1897 udtaler haabet om, at det efter fredskonferensen i Haag 1899 og oprettelsen af en fast voldgiftsdomstol i en nær fremtid vil lykkes at faa afsluttet bindende voldgiftstraktater mellem Norge og andre magter, særlig vore nabolande,

anmoder stortinget regeringen om, saa snart den maatte finde tidspunktet belejligt, at optage til forhandling spørgsmaalet om Norges og Sveriges stedseværende neutralitet og at søge denne gennemført i former, der er betryggende for de to rigers frihet och selvstændighet».

Regeringen biträdde stortingets mening och förklarade sig vilja på allt sätt söka förverkliga dess afsikt.

Slutligen torde böra anföras den integritetstraktat, Norge ingick den 2 november 1907 med Tyskland, Frankrike, Storbritannien och Ryssland. Traktatens viktigaste artiklar lyda:

»Artikel 1.

Den norske regjering forpligter sig til ikke at avstaa til nogen makt, hverken till okkupation eller til nogen som helst disposition, nogen del af det norske territorium.

Artikel 2.

De tyske, franske, britiske og russiske regjeringer anerkjender og forpligter sig til at respektere Norges integritet.

Hvis Norges integritet trues eller krænkes af hvilken som helst magt, forpligter de tyske, franske, britiske og russiske regjeringer sig til, efter en forutgaaende meddelelse i den hensigt fra den norske regjerings side, med de midler som maatte anses mest skikkede, at yde denne regjering sin støtte til beskyttelse af Norges integritet.»

Traktaten berör tydligen icke direkt neutralitetsspörsmålet, utan endast integriteten.

Af denna redogörelse för vidtagna åtgärder uti de *skandinaviska* länderna framgår således, att *Danmark* och *Norge* för sin del uttalat villighet att beträda denna väg, hvilken leder till permanent neutralitet, medan statsmakten i *Sverige* hittills afvisat tanken därpå.

Neutralitetsspörsmålets innebörd.

Det nutida *neutralitetsbegreppet* är en produkt af en lång historisk process, ett resultat af det förhållande, som under tidernas lopp utvecklats sig mellan krigförande och icke krigförande.¹ I äldre tider grep ett uppkommet krig lätt omkring sig. Andra makter än dem, hvilka striden ursprungligen gällde, drefvos med eller mot sin vilja in i krigsförödelser. Småningom funno emellertid såväl krigförande som icke krigförande det vara förenligt med egen fördel att om möjligt undvika sådana åtgärder, som föranledde uppkomsten af tvistigheter, hvilka i sin ordning kunde blanda in flera än de från början kämpande i kriget. Neutralitetsspörsmålet är sålunda från början förknippadt med försöken att begränsa krigsområdet.

Det dröjde emellertid länge, innan den *rättsliga* utformningen af det inbördes förhållandet mellan krigförande och neutrala vidtog. I början skilde man icke mellan staterna själfva och deras undersåtar, hvilket var helt naturligt, då kriget mellan staterna äfven var ett krig på lif och död mellan respektive staters medborgare.² Småningom har likväl en differentiering härutinnan börjat ske och man skiljer numer mellan neutrala undersåtar och neutrala stater. Dessutom har på senare tid begreppet neutrala områden — zoner — ytterligare förgrenat neutralitetsspörsmålet i olika riktningar.

¹ Dr. E. von Ullman: *Völkerrecht*, Tübingen 1908 sid. 515.

² Inte ens uti 1907 års Haagkonvention har man fullständigt löst begreppet neutral stat från begreppet neutral undersåte.

I fråga om de *neutrala undersåtarnas* ställning innebära 1780 års »väpnade neutralitet», som tillkom väsentligen på Danmarks initiativ och Pariserdeklarationen den 16 april 1856¹ afgörande märkesstenar i utvecklingen. Genom 1909 års Londondeklaration torde de neutrala undersåtarnas rättigheter och plikter, åtminstone i fråga om sjökriget, vara i stort sedt klargjorda.

Spörsmålet om de *neutrala zonerna* har fått aktualitet ej minst på grund af uppgörelsen mellan Sverige och Norge. Som bekant har det äfven från dansk sida påyrkats, att Öresund skulle neutraliseras. Såsom exempel på ett neutralt område må anföras Suezkanalen, som neutraliserades år 1888.

Vida långsammare än frågan om de neutrala undersåtarnas ställning under krig har spörsmålet om de *neutrala staterna* utvecklats sig. Den sedan urminnes tid inrotade tanken, att »den som icke är med oss, är mot oss» har först efter århundradens kulturutveckling trängts tillbaka uti det internationella medvetandet. Såsom vägmärken under denna sträfvan att uppbygga och väl utforma allt hvad till begreppet neutral stat hör, bör måhända utpekas 1871 års fördrag i Washington mellan England och Amerika — den s. k. Alabamafrågan — samt 1899 och 1907 års Haagkonferenser. Den sistnämnda ledde till upprättandet af tvenne betydelsefulla konventioner rörande land- och sjökriget.² Den första af dessa, som innefattas uti konvention V (Convention concernant les droits et les devoirs des puissances et des personnes neutres en cas de guerre sur terre), har hittills ratificerats af 20 stater utan reservation³, däribland Sverige, Norge, Danmark, Tyskland, Förenta staterna, Frankrike, Belgien, Schweiz. England förväntas tillkomma. Den andra konventionen bär numret XIII (Convention concernant les droits et les devoirs des puissances neutres en cas de guerre maritime) och har ratificerats af 19 stater, däraf 4, Tyskland, Förenta staterna, Kina och Siam, med reservation.

¹ 1) »Le pavillon neutre couvre la marchandise ennemie, à l'exception de la contrebande de guerre.

² 2) La marchandise neutre, à l'exception de la contrebande de guerre, n'est pas saisissable sous pavillon ennemi.»

³ ² Hagerup uttalade vid folkrättsinstitutets sammanträde år 1910: »Haagkonventionen utgör ett stort framsteg för de mindre neutrala staterna och detta på trefaldigt sätt: 1) Den har framskjutit i förgrunden icke de neutralas utan de krigförandes skyldighet; 2) Den har bringat de neutralas åligganden i bättre förhållande till deras resurser; 3) Den har utmärkt skillnaden mellan hamnar och territoriella farvatten (Annuaire nr 23 sid. 402).

³ Enligt l'annuaire de l'Union Interparlementaire 1911, sid. 194—195.

Uti den förstnämnda förklaras i Art. I: »Neutrala makters område är okränkbart» och i Art. II: »Det är de krigförande förbjudet att öfver en neutral makts landområde föra trupper eller transporter af vare sig ammunition eller proviant».

Uti den andra konventionen heter det bland annat i Art. I: »De krigförande äro skyldiga att respektera neutrala makters suveräna rättigheter och att å neutralt land- eller sjöområde afhålla sig från hvarje handling, som, om densamma af den neutrala makten blefve tåld, skulle utgöra ett brott mot dess neutralitet».

Med denna Haagkonvention torde grundvalen för neutralitetsrätten beträffande de neutrala staterna anses lagd, och dess vidare utbildning uti enskildheter och med hänsyn till de olika slag af neutralitet, en stat må intaga, få betraktas såsom nutidens uppgift.

Innan denna del af framställningen afslutas, torde det vara skäl uti att med några ord beröra den verksamhet, folkrättsinstitutet (skapadt 1873) bedrifvit i denna sak.

Neutralitetsfrågan upptogs till behandling uti *l'Institut de droit international* på dess sammanträde i Haag år 1898 — särskildt i fråga om staterna — och Descamps samt R. Kleen utsågos till rapportörer.¹ Vid sammanträdena 1900 och 1902 genomgicks det samlade materialet, hvarefter den första preliminära plenardiskussionen började å sammanträdet år 1904. Därvid gjordes ett uttalande af följande lydelse: »Folkrättsinstitutet vill under anslutning till den resolution, som fattades af Haagkonferensen . . . uttala den önskan, att de olika staterna måtte gå i författning om att förläna neutralitetsinstitutet en mer fulländad och tidens kraf bättre motsvarande reglementering». Till 1906 års sammanträde hade R. Kleen gjort ett utkast till reglemente för neutrala stater (*Avant-projet de réglément concernant les lois et coutumes de la neutralité*) upptagande ej mindre än 71 artiklar. Detta utsattes emellertid för en ingående kritik af van Den Beer Portugæl, Holland och Macdonnell. De förslag, som härunder framkommo, voro af den betydelse, att ärendet bordlades till ett följande sammanträde och hänköts till en särskild kommission för utredning. Vid nästkommande sammanträde förmälde kommissionen att så stora svårigheter uppställt sig att på det stadium ärendet befann sig utforma några *allmänna* rättsregler, hvilka innefattade hela neutralitetsproblemet, att

¹ *l'Annuaire de l'Institut de droit international* nr 20 år 1904.

de i stället funno lämpligast begränsa arbetet till vissa delar af det vidlyftiga ämnet. Sammanträdet upptogs äfven af diskussion rörande neutrala staters gästfrihet (hospitalité) under sjökrig; detta särskildt med anledning af 2:a Haagkonferensens resolution i ämnet. Slutligen tillsattes en subkommission för att utreda vissa speciella rättsspörsmål, hvilka ej afgjorts genom nämnda resolution i Haag. Här af framgår, att det ännu torde dröja afsevärd tid, innan folkrättsinstitutet hunnit utforma rättsregler för neutrala staters förhållande till de krigförande.

På samma gång neutralitetsbegreppet sålunda i viss mån utformats under årens lopp, har äfven *rättsmedvetandet* genomträngts af den uppfattningen, att hvarje suverän stat bör anses äga oinskränkt rätt att under krig mellan andra makter förhålla sig neutral.¹ Ja, såsom det framhållits uti svenska riksdagen såväl 1883 som 1899 och 1902 torde numer denna rätt till *neutralitet* ganska allmänt anses härleda sig af landets egen *suveränitet*.

Härmed är likväl icke gifvet, att suveräniteten kommer att *utövas* på det sätt, att neutraliteten *upprätthålles*. Detta beror i främsta rummet af statens vilja att begagna sig af sin obestridliga rätt att förhålla sig neutral. Följaktligen måste det anses vara ett felslut af 1883 års utskott att förklara: »hvarje *tillkännagifvande* om Sveriges beslut att vara neutralt under blifvande förvecklingar mellan främmande stater är således lika *öfverflödigt* som under närvarande förhållanden opåkalladt». En neutralitetsförklaring är tvärtom gentemot hvad äfven 1902 års utskott synes förmäna ett naturligt uttryck för den suveräna statens vilja att *utöfva* sin neutralitetsrätt.

Erfarenheten har äfven bestyrkt behöfligheten af neutralitetsförklaringar. De afges också numer vid hvarje krigsutbrott, som förväntas kunna beröra landet i fråga. Vår egen historia lämnar bevis därpå. Sålunda må endast erinras om neutralitetsförklaringsarna 1853 och 1904. Den förra tillkom, då västmakternas hållning under tvistigheterna mellan Ryssland och Turkiet sommaren 1853 tycktes leda till en fullständig brytning mellan dem och Ryssland. När England i en af sina hamnar sammandrog en stor flotta, som allmänt ansågs vara destinerad till Östersjön, beslöt Kungl. Maj:t

¹ Jämf. *Rikard Kleen*: Kodificerad framställning i mellanfolklig rätt, Stockholm 1911: »Neutralitetens idé tillhör nya tiden. Under forntiden gällde, att den, som icke var *med*, var *emot*». Jämför samma författare: Neutralitetens lagar, Stockholm 1889 sid. 97. »Att under krig stanna neutral, är ursprunglig, oförytterlig och obestridlig rätt för hvarje fri och oberoende stat, som icke sjäfvilligt i kriget inträder eller ingriper.»

att afgifva neutralitetsförklaring för de förenade rikena, innan de befarade fientligheterna kommo till utbrott. Sedan ett första förslag till en sådan förklaring blifvit uppgjort, meddelades detta i förtrolig väg till danska regeringen, för att en gemensam öfverenskommelse om principerna för neutraliteten med denna regering skulle träffas. Danska regeringen upptog framställningen gynnsamt och likalydande, samtidiga neutralitetsförklaringar afgåfvos. Den neutralitetsförklaring, Sverige och Norge afgåfvo 1904, framkallades, som förut är nämnt, likaledes af ett uppblossande krig, som kunde medföra förvecklingar äfven mellan våra grannstater. Det rysk-japanska kriget kunde lätt ha medfört en kamp mellan England och Ryssland.

I båda dessa fall ansågs det naturligt och nyttigt att tillkännagifva Sveriges vilja att begagna sig af sin rätt till neutralitet. Men härtill kommer en annan omständighet, som ytterligare bestyrker värdet af dylika förklaringar. Det har nämligen icke ansetts nog med att endast meddela, att respektive stat ämnar förbli neutral, utan äfven *på hvad sätt* neutralitetsrätten kommer att bevakas. Såväl 1853 som 1904 ha också detaljerade meddelanden i detta afseende lämnats. Uti 1853 års förklaring heter det: »Det handlings-sätt, som H. M:t konungen af Sverige och Norge ämnar iakttaga och oföränderligt följa, är en sträng neutralitet, grundad på redlig vilja, opartiskhet och lika aktning för alla makters rätt. Denna neutralitet skulle enligt båda hofvens gemensamma åsikt ålägga H. M:t konungens af Sverige och Norge regering följande förpliktelser och tillförsäkras honom följande förmåner». Härefter följer meddelanden, att man ämnar undvika hvarje åtgärd, som kan direkt lända till förmån för den ena eller till skada för den andra parten, samt föreskrifter angående krigsfartygs inlöpande i våra hamnar och behandling af kapare, krigsfartygs förseende med lifsförnödenheter utom krigskontraband och annat. Den år 1904 utfärdade kungörelse är betydligt utförligare. Den bygges på 1854 års författningar angående hvad iakttagas bör af svenska undersåtar vid krig mellan främmande makter samt Pariserdeklarationen den 16 april 1856 angående sjörätten under krigstid och Haagkonventionen den 29 juli 1899 angående tillämpning på sjökrig af principerna i konventionen i Genève af den 22 augusti 1864. Vidare meddelas detaljerade föreskrifter angående hur krigförande örlogsfartyg skall sig förhålla uti de hamnar, som det må begagna, och i fråga om

förbud mot uppläggande af kolförråd å svensk mark eller införande af uppbringadt fartyg i svensk hamn m. m.

Ett studium af dessa aktstycken ger otvetydigt vid handen hur nödvändig neutralitetsförklaringen är ej endast ur *principiell* utan äfven ur *praktisk* synpunkt.¹

Olika slag af neutralitet.

Nu kan neutralitetsförklaringen emellertid, med hänsyn till *fortvarigheten* af den proklamerade neutraliteten, vara af olika slag. Antingen gäller förklaringen blott under en viss situation, ett särskildt krigsfall, och afser följaktligen en *tillfällig* neutralitet, eller också är den ämnad att tillkännage en ständigt förblifvande, *permanent*, neutralitet. Lika väl som en suverän stat må förbli neutral, när ett krig håller på att utbryta eller under detsamma, och lämna meddelande därom, har samma stat rätt att tillkännage sin *afsikt* att för all framtid afstå från deltagande uti den internationella krigspolitiken.² I sistnämnda fall beslutar den sig härför fullt frivilligt, utan tvång, och intar därmed en *principiell permanent* neutralitet.³

Af de permanenta neutrala stater, som nu finnas, är det endast *Schweiz*, som kan anses på frivillighetens väg ha blifvit permanent neutral. Det bör likväl erinras, att förbundsstaten på Wienkongressen den 15 september 1815 ålades att begära »erkännandet af den schweiziska neutraliteten, som troget iakttagits under tre århundraden och hvars absoluta nödvändighet tillräckligt blifvit visad af de senaste sexton årens erfarenhet». När *Belgien* neutraliserades 1831, skedde det emot landets egen vilja⁴ och för att, som William Pitt uttryckte sig, skapa en »buffertstat» mellan Frankrike och Tyskland. *Luxemburgs* neutralisering (pacificering) 1867 företogs af stormakterna *emot* storfurstens vilja. När *Kongostaten* neutraliserades 1885 skedde det genom öfverenskommelse af stormakterna för att hindra uppkomsten af nya kolonialkrig för besittningar i denna världsdel.

¹ Jämför v. *Liszt*: Das Völkerrecht, Berlin 1907, sid. 364. »Neutralitetsförklaringarnas värde ligger däri att de, förutom tillkännagifvandet till landets egna medborgare, äfven innebära meddelande till de krigförande om den uppfattning, regeringen har om de plikter, neutraliteten ålägger henne».

² Jämför *M. H. Horst*: Rapport concernant la neutralité permanente des états scandinaves présentée à la conférence interparlementaire, Vienne 1903.

³ Jämför emellertid *B. Kleen*: Neutralitetens lagar sid. 112 not. 2: »Ingenting hindrar . . . att en stat kan låta binda sig vid ständig neutralitet blott med hänsyn till någon *viss* eller *vissa* stater (t. ex. vissa grannar) ehuru neutraliteten gäller för alltid, ty begreppet permanent afser strängt taget icke tiden, endast rummet».

⁴ Jämför *Ed. Descamps*: La neutralité de la Belgique, Bruxelles, 1902.

Den permanenta neutraliteten kan vidare, antingen densamma är frivillig eller icke, vara *deklarerad*, *åtagen*, *erkänd* eller *erkänd och garanterad*. Det förstnämnda slaget af neutralitet innebär endast tillkännagifvandet af en afsikt, hvilken emellertid icke är juridiskt bindande, enär afsikten ju kan förändras. Den andra är mer än ett enbart meddelande. Den förutsätter ett aftal, hvori den neutrala staten åtager sig vissa förpliktelser gentemot andra stater, utan att dessa samtidigt ikläda sig några skyldigheter. De två sista slagen af permanent neutralitet ha större intresse för vår utrikespolitik, än de nu nämnda. Den *erkända* permanenta neutraliteten medför ett traktatmässigt bundet ömsesidigt förhållande, hvarigenom ena parten ikläder sig en permanent neutral stats alla skyldigheter och förmåner, medan den andra parten förbinder sig att respektera dennes neutralitet. Den *garanterade* neutraliteten är äfvenledes traktatmässigt afslutad och ger vissa af de kontraherande staterna rätt eller skyldighet att, under vissa förutsättningar och stundom på särskildt i traktaten angifvet sätt, inskrida till skyddande af den permanent neutrala statens ställning såsom sådan. Historiska exempel på flera af dessa olika slag af permanent neutralitet förefinnas.

I fråga om beskaffenheten af *Schweiz* internationella ställning råda olika meningar. Ad. Hedin, som stödde sig på Schweitzer¹ betonar uttryckligen, att »Schweiz neutralitet icke blifvit garanterad af andra makter», utan att hvad 1815 års akt åt Schweiz garanterar är »dess territoriums integritet och okränkbarhet inom dess nya gränser», medan makterna genom akten endast »formligen och autentiskt *erkänt* Schweiz ständiga neutralitet». Andra rättslärda, t. ex. Rivier, ha lika bestämdt företrädt den meningen, att såväl integriteten som neutraliteten blifvit garanterad. Hvad *Belgien* angår anse såväl Léon Arendt som Ed. Descamps², att neutraliteten blifvit uttryckligen garanterad. Att *Luxemburg* erhållit garanterad neutralitet har ej satts i tvifvelsmål. *Kongostatens* neutralitet torde höra till kategorien åtagen neutralitet.

Det gäller då närmast att klargöra innebörden af att den permanenta neutraliteten är *erkänd* eller *erkänd och garanterad*.

Hvad då först angår den *erkända* permanenta neutraliteten, har interparlamentariska unionen vid sin konferens i Bruxelles år 1895

¹ Geschichte der schweizerischen Neutralitet.

² a. a. sid. 314.

gjort följande uttalande: »När en stat proklamerar sin permanenta neutralitet genom en konstitutionell författningsåtgärd (disposition constitutionnelle) bör denna neutralitet erkännas af makterna». Hvilken betydelse bör då tillmätas dylika konventioner? Härom yttrar Descamps uti sitt förut åberopade arbete (sid. 309): »Den erkända permanenta neutraliteten, som skapas genom statsviljornas förening i detta syfte, skänker åt de allmänna rättsgrundsatser, hvilka kunna anknytas vid neutralitetens upphöjande till statsmaxim, karaktären af särskild kontrakterad uppgörelse. På samma gång lämnar den möjlighet att utveckla själfva institutionen permanent neutralitet på sådant sätt och i den riktning, som för de traktatsafslutande må anses önskvärdt.» »Denna form af permanent neutralitet har karaktären af en fulländad ömsesidig förbindelse (un contrat synallagmatique parfait), som ålägger båda parter noga afvägda skyldigheter. Den besitter samtidigt egenskapen af att vara så smidig, att den lätt förmår undergå afsevärda förändringar». Å andra sidan bör det icke förbises, att dylika öfverenskommelsers, konventioners hållfasthet är beroende af den utveckling, hvartill medvetandet om den internationella rättens förpliktelser hunnit hos de kontraherande parterna.

Med detta slags neutralitet afstår en stat gifvetvis icke från att, om så kräfvades, med vapenmakt värna sin neutralitet, ifall denna kränkes, liksom äfven sin frihet och sitt oberoende, men staten anses fränsäga sig hvarje rättighet att blanda sig uti andras tvistigheter. Äfven om en vänskapligt sinnad makt utsattes för ett orättmätigt angrepp, kan denna stat icke komma till undsättning, sedan den permanenta neutraliteten erkänts af andra makter. Någon allianspolitik, som kan innebära förpliktelser af sådant slag, skulle en permanent neutral stat icke heller kunna knyta.¹ Men det synes ej vara uteslutet, att densamma må ingå förbund med annan makt i syfte att åstadkomma ett gemensamt försvar, i händelse båda staterna bli anfallna, eller den ena anfallas på sådant sätt, att den neutrales ställning allvarligt hotas.² Ett dylikt försvarsförbund, t. ex. mellan Sverige och Norge, skulle sålunda kunna etableras, äfven om dessa stater vore principiellt, permanent och erkändt neutrala.³

¹ Belgien tilläts ej underteckna 1867 års neutralitetsakt rörande Luxemburg.

² Jämf. *Descamps* a. a. sid. 369, 373 i fråga om allians mellan Belgien och Holland.

³ Enligt *Horsts* uppfattning vid nordiska interparlamentariska delegerademötet i Kristiania 1911 skulle en permanent neutral stat likväl ha fränsagt sig »enhver ret til at indgaa forsvarsforbund».

Å andra sidan ligger det uti själfva erkännandet af neutraliteten från en annan makts sida, att den anser den permanent neutrala staten mäktig att uppfylla de förpliktelser, hvilka enligt folkrättsliga regler tillkomma en neutral stat. Denna kan följaktligen ej på grund af neutralitetskonventionens afslutande fritaga sig från de militärbördor, hvilka anses oundgängliga för att fylla de plikter, en neutral stat ikläder sig¹.

I fråga om dessa plikter och rättigheter under krig torde följande böra anföras² (se bil.). Den neutrala staten får hvarken understödja eller hindra någon af de stridande under deras krigföring eller ta parti för endera af dem på något sätt. Hvarje direkt eller indirekt bistånd åt de militära operationerna vore ett åsidosättande af folkrätten. Sålunda är det förbjudet att lämna hjälptrupper, subsidier och vapen eller andra krigsförnödenheter. Krigförandes trupper må ej lämnas tillstånd att genomtåga ett neutralt land. Under inga förhållanden får den neutrala staten tåla, att någon del af dess territorium tages till stödjepunkt för militära operationer. För egen del får den neutrala staten icke deltaga uti finansieringen af lån till någon af de krigförande. Däremot är detta ej förbjudet för statens undersåtar. Dessa må äfven tillåtas att på egen risk förse de krigförande med krigsförnödenheter, t. ex. kol, utan att statens neutralitet därigenom kränkes. Den rättsregeln är äfven fastslagen numer, att de neutralas handel under kriget är fullständigt fri. Neutrala staters undersåtar må handla obehindradt ej endast mellan sig utan med de krigförande och på själfva krigsskådeplatsen. Dock undantages krigskontraband härifrån, hvarjämte under sjökrig en blockad hindrar neutralas förbindelser med det blockerade området.

Innebörden af den *erkända och garanterade* permanenta neutraliteten är långt ifrån klar, och mycket olika uppfattningar om dess värde göra sig gällande. Medan fredsvännerna tidigare omfattade »garantin» med stor sympati, synas de på senare tid alltmer ha fränkånt densamma nämnvärd betydelse³. Som förut är anmärkt, angrep *Adolf Hedén* med hela sin impulsiva kraft hvarje tanke på

¹ Jämf. *Descamps* a. a. sid. 324.

² *Fr. v. Liszt*: Das Völkerrecht sid. 366—375.

³ Jämf. *Fr. Bajer*: Ideen til nordens særlig Danmarks vedvarende neutralitet, København 1900. Vid nordiska interparlamentariska delegerademötet i Kristiania år 1911 förklarade Bajer den garanterade neutraliteten »at være et overvundet standpunkt.»

ett garanterande af den permanenta neutraliteten¹. Belgaren *Descamps* är emellertid af alldeles motsatt mening och *G. Quabbe*² uttalar i ett af juridiska fakulteten i Breslau prisbelönt arbete: »Vi vilja i öfverensstämmelse härmed uttala vår uppfattning, att garantiinstitutet redan nu har afsevärd praktisk betydelse, och att denna betydelse i framtiden kommer att bli ännu större, när vissa brister, som nu vidlåda institutet, borttagits». »Att denna framtid icke är alltför aflägsen ha vi rätt att hoppas. Allt rikare och mer mångskiftande, allt intimare bli staternas rättsliga förbindelser med hvarandra, allt omfångsrikare blir också den del af folkrätten, hvars öfverträdelse äfven från den politiska moralens ståndpunkt anses förkastlig; vi se äfven en tydligt skönjbar tendens att utbilda den formella rätten under omständigheter, som förr skulle betecknats såsom utopiska. Det tjugonde århundradet blir i sanning ett folkrättens århundrade.» »Denna öfvertygelse ger oss äfven visshet om, att rättsväsendets utveckling på skilda folkrättsområden icke skall hejdas inför ett af sina viktigaste arbetsfält.»

De erinringar, man plägar göra mot den garanterade permanenta neutraliteten, äro hufvudsakligen af två slag; *dels* förnekas »garantins» hållbarhet och därigenom dess bestående värde, *dels* förklaras »garantin» medföra ett för den garanterade otjänligt beroende af garanterna.

Den första invändningen härleder sig från den särskildt i vissa kretsar starkt framträdande förnimmelsen af den svaghet, folkrätten öfverhufvud taget ännu anses förete inför intressepolitikens makt-språk, och gäller i själfva verket alla traktater, som på olika sätt afse fredstillståndets bevarande. Häremot erinras, att man icke bör kunna undgå att märka, hur sten på sten inmurats i den byggnad, som skall inrymma de »lagens tafkor», hvarefter folken en gång skola dömas. Verkligheten har också trängt denna uppfattning allt längre tillbaka. Ständigt knyts nya traktater, som varsla om den växande tilltron på möjligheten af ett rättssystem tillämpning å staternas inbördes tvister. Å andra sidan får det icke förbises, att den utvecklingsprocess, som nu försiggår, kräfver tid, och att hvarken rättsmedvetandet eller rättsbildningen ännu hunnit så långt, att lösningen af folkens *vitale* frågor kan med säkerhet grundas endast på dem. I den mån starka intressen beröra en traktat, såsom onek-

¹ Jämf. *Horsts* förut omnämnda rapport till 1903 års Wienkonferens.

² Die völkerrechtliche Garantie, Breslau 1911, sid. 166.

ligen får anses vara fallet, när ett *garantiaftal* ställes på prof, kan spänningen också bli så stor, att traktaten spränges.

Men härmed är likväl icke sagdt — framhålles det — att densamma saknat värde. Under tiden för sitt bestånd kan traktaten ha verkat afskräckande på eventuellt angreppslystna stater¹. Dessa kunna icke på förhand veta, om ej garantimakterna ämna inskrida, och måste i hvarje fall taga detta med i beräkningen. Garantitraktaten kan på detta sätt ge den permanent neutrala staten ett ökad skydd mot angrepp. Och ju längre ett dylikt tillstånd fortfar att utöfva sin tillbakahållande verkan, desto mer okränkbar ter sig den garanterade staten, tills dess permanenta neutralitet slutligen ingår såsom en naturlig och orubblig del af det internationella jämnviktsläget².

Inkräktar garantin på den permanent neutrala statens oberoende? Den frågan torde icke utan vidare kunna besvaras med ett obetingadt ja eller nej. Detta beror för det första af *garantitraktatens* innehåll och för det andra af den *återverkan* på förhållandet mellan garantier och garanterad, traktaten medför.

Nu finns det garantitraktater — oafsedt om de gälla neutraliteten eller ej — hvilka otvetydigt ge vid handen, att den garanterande må för angifna syften ingripa uti den garanterade statens *inre* förhållanden. Dylika traktater, hvilka påminna om protektoratets förmynderskap, ikläder sig en mindre stat icke frivilligt. De behöfva således icke tagas i betraktande i detta sammanhang. Däremot finns det andra, uti hvilka garantin skall träda i verksamhet *endast* för ett visst syfte, t. ex. neutralitetens upprätthållande, men detta må ske, äfven om den garanterade staten *själf* icke påkallar hjälpen. *Belgien* är i dylikt läge. Det är följaktligen tänkbart, att ingripandet äger rum äfven *emot* den garanterades vilja och under för denne ofördelaktiga förhållanden. Men äfven andra traktater finnas, där det uttryckligen bestämmes, att garantin *endast* kommer till användning i det fall, att den garanterade gör framställning därom. Den norska integritetstraktaten (1907) ger exempel härpå. Ett ytterligare steg till frigörande från hvarje *formell* skymt af beroende, erbjuda vidare sådana traktater, som på samma gång förklara det vara garanternas vilja att respektera den garanterades fulla oberoende och stadga, att

¹ *Quabbe* a. a. sid. 139 och 163.

² *Belgien* ansågs på grund af sin permanenta neutralitet icke få deltaga uti makternas aktion mot Kina år 1900.

garantin blott på begäran af den garanterade och på särskildt i traktaten angifvet sätt utlöses. I sistnämnda fall kan man ej gärna förmena, att garantitraktatens innehåll behöfver ge anledning till uppfattningen om något slags beroende. De anförda exemplen visa emellertid att med hänsyn till garantitraktaternas *innehåll* ett *generellt* omdöme icke kan fällas angående deras begränsning af den garanterades handlingsfrihet.

Den anmärkningen framställes likväl, att äfven om någon formell anledning icke förefinnes, så skapas dock genom garantin ett *faktiskt* förhållande af beroende. Nu kan det visserligen häremot erinras, att de mindre staterna alltid lefva uti ett dylikt beroende, så länge rätten icke fått makt öfver våldet. Men spørsmålet är här närmast huruvida ett *ökadt* beroende alstras i och med garantin. Flera omständigheter böra tagas i betraktande för att vinna en vägledande uppfattning härom.

Det förhållandet anses icke otänkbart, att någon af garanterna söker utnyttja sin *behöflighet* såsom garant för den permanent neutrala staten, t. ex. för att vinna vissa kommersiella fördelar. För den händelse den garanterade fäster så stort afseende vid att garanten ej upplöser traktaten, att han inför en dylik eventualitet ger efter, kommer han följaktligen i något afseende uti sämre ställning, än innan garantitraktaten afslöts. Den utvägen torde emellertid alltid stå öppen, att den garanterade, för att undgå något dylikt, själf uppsäger traktaten och återgår till status quo före densamma.

Äfven om en tvist af ofvannämndt slag emellertid blott i undantagsfall torde förekomma, fästes uppmärksamheten däremot vid det förhållandet, att garantitraktaten allmänt anses medföra den förpliktelsen för den garanterade, att han ej må göra något, som väsentligt *försvärar* garanternas möjlighet att fylla sin uppgift. En garanterad permanent neutral stat skulle t. ex. af detta skäl icke kunna verkställa så betydande inskränkningar uti sin militära försvarskraft, att det innebär väsentligt ökade uppoffringar för garanterna, i händelse af att garantin behöfver träda i verksamhet.¹

De, hvilka häfda den garanterade neutralitetens *fördelar*, pläga gentemot nu anförda uppfattning framhålla, att de mindre staterna på grund af sin materiella underlägsenhet i hvarje fall äro så svaga, att det beroende, garantin måhända kan medföra, icke gör näm-

¹ Jämf. *Quabbe* a. a. sid. 139; *Wicksell*: Afrustningssträfvandet och fredsarbetet 1911 sid. 8, 11.

värddt till eller ifrån. Under denna sommar fick ej endast det permanent neutrala Belgien påminnelser om nödvändigheten att tillse sitt militära försvar, utan äfven Holland erhöll anmaningar att föranstalta om Scheldemynningens (Vlissingen) spärrande.

Garantin betonas i hvarje fall vara ett *komplement* till landets egna ansträngningar att värja sitt oberoende. Det skänker en viss ersättning för de möjligheter att på annat sätt, t. ex. genom allianser, stärka sin ställning, som staten skulle ha ägt, därest garantin icke eftersträfvats. Den erkända permanenta neutraliteten anses icke ge denna fördel. Den medför, säges det, endast förpliktelser, men icke mot dessa svarande förmåner. Garantin skulle enligt denna åsikt tillföra den permanent neutrala just de fördelar, hvilka uppväga de uppoffringar, som den erkänt permanent neutrala staten får vidkännas.¹

Förslag.

Under tiden från den första Haagkonferensen ha förhoppningarna om en varaktig fred i världen särskildt anknutit sig vid skiljedomsväsendets utveckling. Andra åtgärder, hvilka äro ägnade att föra folken något steg fram mot detta mål, ha icke i samma grad blifvit uppmärksammade. *Neutraliseringstanken* har lämnats tämligen obeaktad äfven af de mindre staterna. Och likväl borde dessa framför andra ha ett lefvande intresse af att tränga fram på den väg, som leder till upprättandet af allt fler neutrala stater.

Hvad Sverige angår, har sedan *Adolf Hedins* tid någon förhandling om landets neutralisering icke förekommit. Den rättsliga utveckling, neutralitetsfrågan på senare år undergått, varslar emellertid, att tiden nu är inne att ånyo upptaga frågan till ompröfning. Men därvid böra regering och riksdag under samverkan med hvarandra omsorgsfullt klargöra och bedöma hvarje åtgärd, som må vara ägnad att bereda vårt land en trygg ställning såsom permanent neutral stat.

Såsom utgångspunkt för frågans behandling torde en utredning lämpligen böra ske angående de *rättsliga förpliktelser*, landet redan nu må anses vara underkastadt i händelse af krig mellan främmande makter, och hvilka Sverige ytterligare bör åtaga sig, om landet skall för all framtid förklara sig neutralt. Likaledes bör nog-

¹ *Descamps* a. a. sid. 348.

grann kännedom vinnas om de *rättsliga förmåner*, landet själft och dess invånare under nuvarande förhållanden kunna göra anspråk på vid krig mellan andra stater, och hvilka fördelar, som härutöfver borde kunna tillerkännas dem vid en permanent neutralisering. Af betydelse är det tillika att samtidigt utreda på hvad sätt en permanent neutral stat må så att säga automatiskt tillgodogöra sig de landvinningar, den internationella rätten gör på hithörande område.

Nästa spörsmål är af öfvervägande *politisk art*, ehuru det gifvetvis har folkrättslig innebörd. Det kräfver en utredning om hvilken *form* af permanent neutralitet, som skulle skänka vårt land den i politiskt afseende mest gynnsamma ställningen i förhållande till andra stater. Såsom af föregående redogörelse framgår, kan detta icke utan ingående pröfning afgöras. Emellertid torde det endast vara mellan den *erkända* och den *erkända och garanterade* permanenta neutraliteten, valet kan komma att stå. Den deklarerade och den åtagna permanenta neutraliteten synas icke ha annan betydelse än den, visserligen ytterst beaktansvärda, att skingra eventuellt befintliga misstankar, att Sverige skulle kunna förmås sluta sig till någon af de krigförande maktgrupperingarna under en kamp i Europa. Några fördelar utöfver hvad detta innebär för vår ställning torde knappast erhållas. Såväl den *erkända* som den *erkända och garanterade* permanenta neutraliteten bör däremot anses kunna tillföra landet vissa politiska förmåner, motsvarande de politiska förpliktelser, den permanenta neutraliteten medför. Hvilkendera, som är fördelaktigast, kan icke utan föregående utredning med säkerhet bedömas, men det bör likväl anmärkas, att förutsättningen för en på Sverige tillämpad garanterad permanent neutralitet måste vara, att »garantin» ordnas på sådant sätt, att garanterna å ena sidan icke på grund af traktaten kunna tillvälla sig något obehörigt inflytande öfver den permanent neutrala staten, men denna å andra sidan genom densamma under vissa omständigheter erhåller ett stöd, som stärker dess förmåga att upprätthålla neutraliteten. Endast en ingående undersökning torde kunna ge klarhet om den ur svensk synpunkt lämpligaste neutraliseringsformen.

Sedan nu nämnda *rättsliga* och *politiska* frågor blifvit belysta på det sätt, som erfordras för att regering och riksdag må äga full klarhet öfver innebörden af hvarje steg, som tages för att åstadkomma en permanent neutralisering af vårt land, återstår att fram-

lägga förslag till de *praktiska* åtgärder, hvilka kunna leda till målets vinnande.

Härvid framställer sig först den frågan, hur proklamerandet af den permanenta neutraliteten bör på ett fullt otvetydigt sätt verkställas?

Under en hundraårig fred har vårt folk häfdat sin neutrala ställning och det är med all säkerhet besjäladt af önskan att äfven för framtiden fullfölja denna politik. Intet vore då naturligare, än att vi beredde ett *konstitutionellt* stadgandes helgd och hägn åt den grundstats, som en lång historisk utveckling så intimt införlifvat med vårt folks väsen. På ett mer uttrycksfullt sätt än genom ett inskrivande i grundlagarna, att Sverige är en permanent neutral stat, torde icke heller vår uppriktiga vilja i detta afseende kunna tillkännagifvas.¹

Gifvetvis bindas icke de lagstiftande statsorganen genom en dylik åtgärd, men har grundsatsen väl en gång upphöjts till lagstadgad statsmaxim, torde senare riksdagar icke utan absolut tvingande omständigheter vara benägna att utplåna denna handling. Däremot begränsas den verkställande myndighetens handlingsfrihet. Kungl. Maj:ts i regeringsformen nu medgifna rätt att börja krig blefve i realiteten på ett tidsenligt sätt väsentligen inskränkt af ett dylikt stadgande.

I själfva verket står en åtgärd af nu åsyftadt slag i full öfverensstämmelse med den uppfattning, som förut gjort sig gällande inom riksdagen. När § 74 uti regeringsformen vid 1893 års riksdag omredigerades, skedde det under följande uttalande: »Vi hafva yrkat, att § 74 borde så redigeras, att den tydligt uttrycker, att om svenska folket genom sina representanter åtager sig den tunga börda, som i kraft af en rekvisitionslagstiftning kan åläggas det, och i Kungl. Maj:ts hand öfverlämnar en högst betydande maktbefogenhet, detta sker uteslutande i afsikt att skydda neutraliteten, om den vid krig mellan andra makter skulle hotas, och afvärja ett angrepp, men icke för att underlätta en politik, som kan leda därtill, att riket af annan anledning invecklas i krig». Paragrafen erhöll äfven följande lydelse:

»Från den dag, då, enligt beslut af konungen i statsrådet och efter utfärdande af riksdagskallelse, rikets krigsmakt eller någon del

¹ Uti *Belgiens* författning är den permanenta neutraliteten inskrifven.

däraf ställes på krigsfot, *vare sig för upprätthållandet af rikets neutralitet*, därest den, vid krig mellan främmande makter, af någon bland de krigförande skulle hotas eller kränkas, eller *för afvärjande af ett befaradt eller börjadt angrepp*, och intill den dag, då krigsmakten skall återgå till fredsfot, äge konungen att i den ordning, på det sätt och på de villkor samt med den skyldighet för staten till ersättning, som bestämmas i särskild af konungen och riksdagen samfällt stiftad lag, låta af kommuner eller enskilda utfordra förnödenheter och tjänstbarheter, som må vara att i orten tillgå och som erfordras för fyllande af sådana krigsmaktens oundgängliga behof, hvilka icke på annat sätt kunna med tillräcklig skyndsamhet tillgodoses.»

Den närmare formuleringen af de ofvannämnda grundlagsförändringar, hvilka erfordras för och blifva en följd af neutraliseringsens inskrifvande uti regeringsformen, torde böra utarbetas genom Kungl. Maj:ts försorg och föreläggas riksdagen.

Samtidigt med att den permanenta neutralitetens *princip* på detta sätt grundlagsfästes, och sedan klarhet vunnits om den för Sverige lämpligaste neutraliseringsformen, bör det pröfvas på hvad sätt förhandlingar med andra makter skola bäst bedrifvas för att Sverige må uppnå den mest gynnsamma ställningen såsom permanent neutral stat. Här synes en samverkan mellan Skandinavien trenne folk till gemensamt understöd och ömsesidig fördel kunna vinnas. Det bör också erinras om att såväl Norge som Danmark förut tillkännagifvit sin redobogenhet att samman med oss eftersträfvat en permanent neutralitet. Större uppgift än denna kunna de tre nordiska folken icke föresätta sig på det internationella området. Genom att samtidigt och på likartadt sätt inträda i kretsen af permanent neutrala stater bidraga de i sin mån till fullbordande af det verk, hvartill särskildt de mindre staterna äro kallade.

På grund af det, som sålunda anförts, få vi vördsamt hemställa,

att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla:

1) *att* Kungl. Maj:t ville gå i författning om en utredning angående de *rättsregler*, hvilka skola tillämpas af och gälla för Sverige för den händelse landet förklarar permanent neutralt;

2) att Kungl. Maj:t äfvenledes ville gå i författning om en utredning angående den lämpligaste formen för Sveriges permanenta neutralisering;

3) att Kungl. Maj:t, därest ofvannämnda utredningar därtill gifva anledning, ville dels för riksdagen framlägga förslag till sådana författningsändringar, som påkallas för att i grundlagarna uttrycka Sveriges permanenta neutralitet, dels inleda de förhandlingar med främmande makter, hvilka för uppnående af den mest gynnsamma ställningen såsom permanent neutral stat kunna finnas erforderliga; samt

4) att Kungl. Maj:t måtte i fråga om sistnämnda förhandlingar ta i öfvervägande möjligheten och lämpligheten af att söka åstadkomma ett gemensamt uppträdande af Sverige, Norge och Danmark.

Då emellertid de under punkt 1, 2, 3 senare delen och 4 väckta frågorna äro af natur att bära behandlas af tillfälligt utskott, men däremot punkt 3 förra delen enligt häfdvunnen praxis bör behandlas af konstitutionsutskottet, hafva vi på grund häraf ansett oss nödsakade att väcka två motioner. Vi få därför i denna motion vördsam samt hemställa,

att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t, därest ofvannämnda utredningar därtill gifva anledning, ville för Riksdagen framlägga förslag till sådana författningsändringar, som påkallas för att i grundlagarna uttrycka Sveriges permanenta neutralitet.

Stockholm den 25 januari 1912.

Erik Palmstierna. Hj. Branting. H. Lindqvist.

F. Thorsson. N. Persson. C. Lindhagen.

A. J. Christiernson. V. Rydén. V. Larsson.

Bil.

**Internationella öfverenskommelser afslutade vid andra
fredskonferensen i Haag; ratificerade af Kungl. Maj:t
den 20 november 1909.**

Konvention V.

I syfte att noggrannare fastställa neutrala makters rättigheter och förpliktelser under ett landt- och sjökrig samt att bestämma de till neutralt område flyktade krigförandes ställning; samt

i afsikt att likaledes fastställa egenskapen af neutral i afvaktan å att det skall blifva möjligt att i sin helhet reglera enskilde neutrales ställning i förhållande till de krigförande;

förklara makterna sig hafva beslutit att för detta ändamål afsluta en konvention af följande lydelse:

Kapitel I.

Om neutrala makters rättigheter och förpliktelser.

Artikel 1.

Neutrala makters område är okränkbart.

Artikel 2.

Det är de krigförande förbjudet att öfver en neutral makts landområde låta föra trupper eller transporter af vare sig ammunition eller proviant.

Artikel 3.

Det är likaledes de krigförande förbjudet:

a) att å en neutral makts landområde anlägga station för radio-telegrafering eller anbringa någon som hålst apparat afsedd att utgöra förbindelsemedel med de krigförande styrkorna till lands eller sjöss;

b) att använda någon som helst anläggning af detta slag, hvilken före krigsutbrottet blifvit af dem å en neutral makts område utförd i uteslutande militärt syfte och hvilken icke upplåtits till bruk för den allmänna samfärdseln.

Artikel 4.

Stridande styrkor må icke uppsättas och värfningsbyråer ej öppnas å en neutral makts landområde till förmån för de krigförande.

Artikel 5.

Neutral makt må icke inom sitt område tillstödja någon af de i artiklarna 2—4 omförmälda åtgärder.

Sådan makt är pliktig att beifra mot neutraliteten stridande handlingar, endast för så vidt dessa handlingar blifvit begångna å dess eget landområde.

Artikel 6.

En neutral makt bär icke något ansvar för det förhållande, att enstaka individer överskrida gränsen för att ställa sig i endera krigförande partens tjänst.

Artikel 7.

En neutral makt är icke pliktig att förhindra utförsel eller genomförsel för den ena eller andra krigförande partens räkning af vapen, ammunition och öfver hufvud taget allt som kan vara till gagn för en armé eller en flotta.

Artikel 8.

En neutral makt är icke pliktig att gentemot de krigförande utfärda förbud eller förordna om inskränkning i fråga om bruket af de telegraf- eller telefonkablar äfvensom de apparater för trådlös telegrafi, hvilka äro vare sig dess egen eller bolags eller enskildes tillhörighet.

Artikel 9.

Alla de af en neutral makt vidtagna åtgärder till inskränkning eller förbud i de hänseenden, som omförmälas i artiklarna 7 och 8, skola af densamma likformigt tillämpas gentemot de krigförande.

Den neutrala makten skall vaka däröfver att samma förpliktelse iakttages af de bolag eller enskilda, hvilka äro ägare af telegraf- eller telefonkablar eller af apparater för trådlös telegrafering.

Artikel 10.

Det kan icke anses som en fientlig handling, att en neutral makt, låt vara med våld, afvärjer angrepp mot sin neutralitet.

Kapitel II.

Om internering af krigförande och vård af sårade hos de neutrala.

Artikel 11.

Neutral makt, som å sitt område mottager trupper tillhörande de krigförande arméerna, skall internera dem, såvidt möjligt långt från krigsskådeplatsen.

Den må bevaka dem i läger och till och med innesluta dem i fästningar eller å för ändamålet lämpade platser.

Den äger likaledes afgöra, huruvida officerare må lämnas i frihet, sedan de på hedersord förbundit sig att icke utan tillstånd lämna det neutrala området.

Artikel 12.

I saknad af särskild öfverenskommelse skall den neutrala makten förse de internerade med lifsmedel, beklädnad och det understöd i öfrigt allmän människokänsla bjuder.

Godtgörelse skall vid fredsslutet beredas för de af interneringen föranledda kostnader.

Artikel 13.

Neutral makt, hvilken mottager förrymda krigsfångar, skall lämna dem i frihet. Om den tillåter dem att vistas inom sitt område, står det den fritt att anvisa dem en viss uppehållsort.

Samma stadgande är tillämpligt i fråga om krigsfångar, som medföras af trupper, hvilka tagit sin tillflykt till neutralt område.

Artikel 14.

Neutral makt kan tillåta att sårade eller sjuka, tillhörande de krigförande arméerna, föras öfver dess område, under förbehåll att de tåg, som föra dem, icke forsla vare sig krigspersonal eller krigsmaterial. Det åligger i sådant fall den neutrala makten att vidtaga för ändamålet erforderliga säkerhets- och kontrollåtgärder.

Sårade eller sjuka, som under dylika omständigheter införas å neutralt område af en af de krigförande parterna, men tillhöra motparten, böra af den neutrala makten bevakas, så att de ej ånyo må kunna taga del i krigsrörelserna. Enahanda förpliktelser åligger samma makt i fråga om sådana sårade eller sjuka, tillhörande den andra armén, hvilka må hafva åt densamma anförtrots.

Artikel 15.

Genèvekonventionen äger tillämpning å sårade och sjuka, som internerats å neutralt område.

Kapitel III.

Om neutrala personer.

Artikel 16.

Som neutrala anses undersåtar i stat, hvilken icke deltagar i kriget.

Artikel 17.

En neutral äger icke åberopa sig å sin neutralitet:

a) därest han begår fientliga handlingar gentemot en krigförande;

b) därest han begår handlingar till förmån för en krigförande, särskildt om han frivilligt tager tjänst inom någondera partens väpnade styrkor.

I dylikt fall må den neutrale icke af den krigförande, gentemot hvilken han frånträdt sin neutralitet, behandlas strängare än en medborgare i den andra krigförande staten skulle behandlas för samma handling.

Artikel 18.

Såsom handlingar utförda till förmån för endera af de krigförande i den bemärkelse, som i artikel 17 litt. b) afses, skola ej anses:

a) att fullgöra leveranser eller lämna lån åt någondera af de krigförande, förutsatt dock att leverantören eller långifvaren icke bebor vare sig område tillhörande motparten eller område besatt af denne samt att leveransen ej heller leder sitt ursprung från sådant område;

b) bevisande af sådana tjänster, som tillhöra polisväsendet eller den civila förvaltningens område.

Kapitel IV.

Om järnvägsmaterial.

Artikel 19.

Järnvägsmaterial, kommande från neutrala makters område, må, ehvad den tillhör dessa makter, enskilda bolag eller privatpersoner, icke, där den är såsom sådan igenkännlig, rekvireras och nyttjas af en krigförande utom för det fall och i den utsträckning som tvingande nödvändighet sådant påkallar. Den skall så snart möjligt är återsändas till det land, dit den hör.

Den neutrala makten kan å andra sidan i tvingande fall kvarhålla och i motsvarande mån använda den material, som kommer från den krigförande makters område.

Ersättning skall å ömse sidor utgå i förhållande till den nyttjade materialen och den tid, densamma tagits i anspråk.

Kapitel V.

Slutbestämmelser.

Artikel 20.

Bestämmelserna i denna konvention äro tillämpliga endast de kontraherande makterna emellan och endast för det fall, att de krigförande samtliga äro parter i konventionen.

Konvention XIII.

I ändamål att förminska de meningsskiljaktigheter, som ännu förekomma rörande förhållandet mellan neutrala och krigförande makter under sjökrig, samt att förebygga de svårigheter, till hvilka dessa meningsskiljaktigheter kunna gifva anledning;

i betraktande däraf att, äfven om man icke redan nu kan uppnå enighet om bestämmelser, som omfatta alla de fall, som i praktiken kunna uppkomma, det likväl är af obestridlig nytta att såvidt möjligt fastställa gemensamma regler för det fall, att ett krig olyckligtvis skulle utbryta;

i betraktande däraf, att man i de fall, som icke äro behandlade i denna konvention, har att hålla sig till folkrättens allmänna grundsatser;

i betraktande däraf, att det är önskvärdt, att makterna utfärda noggranna föreskrifter för att reglera följderna af den neutrala ställning, som de må hafva intagit;

i betraktande däraf, att det är en allmänt erkänd skyldighet för neutrala makter att gentemot de olika krigförande opartiskt tillämpa af dem antagna regler;

i betraktande däraf, att enligt dessa synpunkter ifrågavarande regler principiellt icke böra under krigets lopp ändras af en neutral makt utom i det fall, då den erfarenhet, som förvärfvats, skulle ådagalägga nödvändigheten häraf för bevarande af dess rättigheter;

förklara makterna sig hafva öfverenskommit att iakttaga följande gemensamma regler, hvilka för öfrigt på intet sätt skola göra något intrång i redan bestående allmänna öfverenskommelsers bestämmelser:

Artikel 1.

De krigförande äro skyldiga att respektera neutrala maktens suveräna rättigheter och att å neutralt land- eller sjöområde afhålla sig från hvarje handling som, om densamma af den neutrala makten blefve tåld, skulle utgöra ett brott mot dess neutralitet.

Artikel 2.

Alla fientliga handlingar, uppbringning och utöfning af visitationsrätten däri inbegripna, hvilka begås af krigförandes örlogsfartyg i neutral maktens territorialvatten, innebära en kränkning af neutraliteten och äro strängeligen förbjudna.

Artikel 3.

Då ett fartyg blifvit uppbringadt i neutral maktens territorialvatten, skall denna makt, om prisen ännu befinner sig inom dess jurisdiktionsområde, använda de medel, hvaröfver densamma förfogar, för att prisen må varda frigifven tillika med befäl och besättning samt för att det manskap, som af det uppbringande fartyget ombordförts, må varda interneradt.

Om prisen befinner sig utanför den neutrala statens jurisdiktionsområde, skall den regering, som låtit uppbringa fartyget, på den förra statens begäran frigifva prisen jämte dess befäl och besättning.

Artikel 4.

Prisdomstol må icke af krigförande inrättas å neutralt territorium eller å fartyg, som befinner sig i neutralt farvatten.

Artikel 5.

Det är de krigförande förbjudet att göra neutrala hamnar eller farvatten till bas för sjökrigsföretag mot sin motståndare, särskildt att därstädes upprätta stationer för radiotelegrafi eller anbringa någon som helst annan apparat, afsedd för meddelande med de krigförande styrkorna till lands eller vatten.

Artikel 6.

Hvarje öfverlämnande under hvilken som helst form, direkt eller indirekt, af krigsfartyg, ammunition och något som helst slag af krigsmaterial från neutral makt till krigförande är förbjudet.

Artikel 7.

Neutral stat är icke förpliktigad att hindra utförsel eller genomförsel för någon af de krigförandes räkning af vapen, ammunition, och i allmänhet af något, som kan komma till användning för armén eller flottan.

Artikel 8.

Neutral regering är skyldig att använda de medel, hvaröfver densamma förfogar, för att inom sitt jurisdiktionsområde hindra utrustande eller bestyckande af hvarje fartyg, om hvilket densamma har grundad anledning att tro, att det är bestämdt för kryssning eller att medverka vid fientliga företag mot en makt, med hvilken densamma befinner sig i fred. Denna regering är jämväl skyldig att föra samma uppsikt för att hindra hvarje fartyg, som är afsedt för kryssning eller att medverka vid krigsföretag, och som blifvit inom dess jurisdiktionsområde helt eller delvis inrättadt till krigsbruk, från att utlöpa från nämnda område.

Artikel 9.

Neutral makt skall gentemot de båda krigförande lika tillämpa de villkor, inskränkningar eller förbud, som densamma utfärdat med afseende å tillträde till dess hamnar, redder eller territorialvatten för krigförande örlogsfartyg och deras priser.

Dock kan neutral makt förbjuda tillträde till sina hamnar och redder för det krigförande fartyg, som underlåtit att ställa sig till efterrättelse de af den neutrala makten utfärdade påbud och bestämmelser, eller som kränkt dess neutralitet.

Artikel 10.

En stats neutralitet kränkes icke därigenom, att de krigförandes örlogsfartyg och priser blott färdas genom dess territorialvatten.

Artikel 11.

Neutral stat äger tillåta, att de krigförandes fartyg begagna sig af dess examinerade lotsar.

Artikel 12.

I saknad af andra särskilda bestämmelser i den neutrala statens lagstiftning är det, utom i de fall, som i denna konvention angifvas, förbjudet för de krigförandes fartyg att längre än 24 timmar kvarstanna i nämnda stats hamnar, å dess redder eller i dess territorialvatten.

Artikel 13.

När en makt, som blifvit underrättad om fientligheternas öppnande, erfar, att ett krigsfartyg, tillhörande en krigförande, befinner sig i någon af dess hamnar, å någon af dess redder eller i dess territorialvatten, skall denna makt meddela fartyget, att detta har att afgå inom 24 timmar eller före utgången af den tidsfrist, som ortens lag föreskrifver.

Artikel 14.

Krigförande örlogsfartyg må icke förlänga sitt uppehåll i neutral hamn utöfver den lagliga tidsfristen, utom på grund af haveri eller hafvets tillstånd. Det skall afgå, så snart orsaken till dröjsmålet upphört.

Reglerna angående begränsning af tiden för uppehåll i neutrala hamnar, på neutrala redder och i neutrala farvatten äro icke tillämpliga å krigsfartyg, som uteslutande äro afsedda för religiösa, vetenskapliga och människovänliga ändamål.

Artikel 15.

I saknad af andra särskilda föreskrifter i den neutrala statens lagstiftning må högst tre krigsfartyg, tillhörande en krigförande, samtidigt befinna sig i en af dess hamnar eller å någon af dess redder.

Artikel 16.

När krigsfartyg tillhörande de båda krigförande parterna samtidigt befinna sig i neutral hamn eller å neutral redd, skola minst 24 timmar förlöpa mellan den ena och den andra krigförandes fartygs afgång.

Fartygena skola afsegla i samma ordning som de anländt, såvida icke det först anlända fartyget befinner sig uti sådana omständigheter, att en förlängning af den lagliga tidsfristen är medgifven.

Ett krigförande fartyg kan icke lämna neutral hamn eller redd, förrän 24 timmar efter det handelsfartyg, förande motståndarens flagga, afgått.

Artikel 17.

I neutrala hamnar eller å neutrala redder må krigförande örlogsfartyg reparera sina haverier endast i den omfattning, som är en oundgänglig nödvändighet för navigeringens säkerhet, men må icke å något sätt öka sin militära

styrka. Den neutrala myndigheten fastställer beskaffenheten af de reparationer, som skola företagas; dessa skola utföras med största möjliga skyndsamhet.

Artikel 18.

Krigförande örlogsfartyg må icke begagna neutrala hamnar, redder eller farvatten för att förnya eller öka sina krigsförråd eller sin bestyckning eller för att göra sin besättning fulltalig.

Artikel 19.

Krigförande örlogsfartyg må i neutrala hamnar eller å neutrala redder blott intaga så stor myckenhet lifsmedelsförnödenheter, som erfordras för att fylla dess normala förråd i fredstid.

Dessa fartyg må likaledes endast taga ombord så stor myckenhet bränsle, som erfordras för att de skola kunna uppnå närmaste hamn i eget land. Emellertid må de taga ombord så stor myckenhet bränsle, som erfordras för fyllande af deras egentliga kolboxar, när de befinna sig uti neutrala länder, som antagit denna regel för beräkning af den myckenhet bränsle, som får lämnas.

Om fartygen enligt den neutrala statens lagar först erhålla kol 24 timmar efter sin ankomst, förlänges den lagligen medgifna tiden för vistelsens längd med 24 timmar.

Artikel 20.

Krigförande örlogsfartyg, som intagit bränsle i neutral makts hamn, må först efter 3 månader förnya sitt förråd i hamn tillhörande samma makt.

Artikel 21.

En pris må införas i neutral hamn endast på grund af sjöoduglighet, svår sjögång eller brist på bränsle eller proviant.

Den skall åter afgå, så snart den orsak, som berättigat dess inlöpande i hamnen, upphört. Om densamma underlåter att göra detta, skall den neutrala makten meddela densamma befallning att ofördröjligen afgå; om densamma icke efterkommer denna befallning, skall den neutrala staten använda de medel, hvaröfver denna förfogar, för att frigifva prisen med befäl och manskap samt internera den besättning, som det uppbringade fartyget ombordfört.

Artikel 22.

Neutral makt skall jämväl frigifva en pris, som förts i hamn utan att de i artikel 21 stadgade villkor varit för handen.

Artikel 23.

Neutral makt kan tillåta priser med eller utan följe att erhålla tillträde till dess hamnar eller redder i fall de införas för att lämnas till förvaring under afvaktan å prisdомstolens utslag. Denna makt kan låta föra prisen till någon annan af sina hamnar.

Om prisen åtföljes af ett krigsfartyg, må det befäl och det manskap, som af

det uppbringande fartyget blifvit ombordförda, gå öfver å det prisen åtföljande fartyget.

Om prisen seglar utan följe, skall den personal, som blifvit däri ombordförd af det uppbringande fartyget, lämnas i frihet.

Artikel 24.

Om ett krigförande örlogsfartyg, oaktadt anmaning från den neutrala myndighetens sida, icke lämnar hamn, i hvilken detsamma icke äger rätt kvarstanna, har den neutrala makten rätt vidtaga de åtgärder, som densamma anser nödiga för att sätta fartyget ur stånd att gå till sjöss så länge kriget varar, och bör fartygets befälhafvare underlätta utförandet af dessa åtgärder.

Kvarhålles krigförande fartyg af neutral makt, skall dess befäl och besättning jämväl kvarhållas.

Det befäl och det manskap, som sålunda kvarhållits, må kvarlämnas ombord å fartyget eller inkvarteras, vare sig å annat fartyg eller i land; de kunna underkastas sådana inskränkningar, som det må anses nödvändigt att ålägga dem. Dock bör alltid kvarlämnas ombord det manskap, som är nödvändigt för dess skötsel.

Officerarna må lämnas i frihet, om de på hedersord förplikta sig att icke utan tillstånd lämna det neutrala området.

Artikel 25.

Neutral makt är pliktig att utöfva sådan uppsikt, som de till dess förfogande stående medel tillåta, för att förhindra hvarje öfverträdelse af förestående bestämmelser i dess hamnar, å dess redder eller i dess farvatten.

Artikel 26.

Den omständighet, att neutral makt utöfvar de i förevarande konvention fastställda rättigheter, kan aldrig af den ene eller den andre krigförande, som antagit ifrågavarande artiklar, anses såsom en mindre vänskaplig handling.

Artikel 27.

De kontraherande skola ömsesidigt i god tid meddela hvarandra alla lagar, förordningar och andra bestämmelser, hvarigenom hos dem den behandling, som i dess hamnar och farvatten tillkommer krigförande örlogsfartyg, är ordnad, och sker detta meddelande förmedelst ett tillkännagifvande till nederländska regering, hvilket af denna omedelbart öfversändes till öfriga kontraherande makter.